Joona Turtiainen
17.2.2021

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Viite: VNS 3/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

Energiateollisuuden lausunto Suomen hallituksen selonteosta kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

Energiateollisuus ry (ET) kiittää lausuntopyynnöstä. Energiateollisuuden tavoite on viedä yhteiskuntaa kohti kestävää tulevaisuutta. On hyvä, että hallitusohjelma toimeenpanee ja soveltaa kansainvälisiä kestävän kehityksen tavoitteita Suomeen. Agenda2030 tuo poliittiseen ohjaukseen tarvittavaa pitkän aikavälin näkymää ja hallittua muutosta. Energiapolitiikkaan sopii hyvin ohjenuoraksi sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys.

Suomen energiapolitiikassa on pitkään pyritty huolelliseen tietopohjaiseen valmisteluun. Näin luotu luottamus alan ja kansalaisten välillä näkyy mm. tieteellisen suhtautumisena ydinvoiman tai bioenergian mahdollisuuksiin ilmastonmuutoksen hillinnässä. Ilmastopäästöjen vähentämisen ja energian kohtuullisen hinnan rinnalle on energiapolitiikassa noussut tärkeiksi teemoiksi energiamurroksen sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

Energia-alaa koskettavat eniten tavoitteet 7, 11, 13 ja 15:

> 7) Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille,

Energiateollisuuden tiekartta vuodelta 2020 viitoittaa tätä tietä. Tavoitteenamme on puhdistaa loputkin omasta energiantuotannosta, rakentaa kestävä energiajärjestelmä ja auttaa sen avulla myös liikennettä ja teollisuutta päästöttömyyteen. Keskeisiä mahdollistajia tähän ovat asiakasta varten tehtävät uudet palvelut, huolehtiminen energiaverkkojen ylläpidosta ja verkkoinvestoinneista, suomalaisen energiantuotannon kilpailukyky ja osaava työvoima.

Hallituksen tulisi varmistaa, ettei sähkömarkkinalain muutos ja sähköverkkojen valvontamallin muutos kesken valvontakauden vaaranna energiamurroksen edellyttämää älykkään ja varman verkon rakentamista. Samoin paikallisten lämpöverkkojen uutta energiaa mahdollistava rooli on uhattuna, jos rakennuskohtaisia ratkaisuja suositaan niiden yli avustuksissa, rahoitusohjelmissa ja sääntelyssä. Turvetuotannon nopea pudotus kohonneen päästöoikeuden hinnan seurauksena on tehnyt selväksi, ettei riittävää siirtymäaikaa kaupunkien lämmitykselle ole jäämässä. Samoin oikeudenmukaisen siirtymän rahoituksen kohdentaminen turvetuotannon romahduksen koettelemille näyttää vaikealta.

Energiateollisuus ry

Eteläranta 10, 00130 Helsinki

www.energia.fi

Päästöttömän sähkön aikakauden veroratkaisuja pitäisi päästä suunnittelemaan luvatulla verotuksen tiekartalla. Suurten lämpöpumppujen verohelpotus vauhdittaisi kaupunkien lämmitystavan muutosta. Biokaasun sisällyttämisestä liikennepolttoaineiden jakeluvelvoitteeseen seuraa verovapaudesta luopuminen, joka näyttää vaikeuttavan biokaasuhankkeiden edistämistä lämmityksen ja teollisuuden tarpeisiin.

Sähköntuotannossa uusiutuvan energian osuus nousi 51 %:iin vuonna 2020. Kaukolämmössä uusiutuvan energian ja hukkalämmön osuus energiasta nousi 54 %:iin. Hallitus voi edellä mainituin toimin mahdollistaa hyvän kehityksen jatkumisen.

11) Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä yhdyskunnat,

Hallituksen tulee varmistaa, että se huomioi energian toimitus- ja huoltovarmuuden kokonaisuutena sähkön osalta valtakunnallisesti ja lämmön osalta paikallisesti. Näihin vaikuttavat verkkoinvestointien ennakoitava sääntely, verotus, kivihiilikielto, sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin eteneminen, kaupunkien vaihtoehtoisten lämmitysratkaisujen kehittäminen ja tasapuolinen kohtelu, luvitus ja kaavoitus.

13) Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan

Energia-ala tukee hallituksen tavoitetta hiilineutraalista Suomesta ja toteuttaa omaa osaansa tiekartan mukaisesti. Kaukolämmön päästöt ovat pudonneet kymmenessä vuodessa 46 % käytettyä energiaa kohti ja sähkön päästöt peräti 78 % samassa ajassa. Energiamarkkinat ja energiantuottajat ovat valmiina vastaamaan kasvavaan sähkön kysyntään, kun liikenne ja teollisuus korvaavat sähköllä fossiilisia polttoaineita. Sähkön kysynnän arvellaan kasvavan tasolta 86 TWh vuodessa jopa tasolle 135 TWh vuodessa 2050 mennessä, kasvun ollessa voimakkainta puhdistuvan teollisuuden piirissä.

Energia-ala tukee EU:n tavoitetta 55 %:n päästövähennyksistä vuoteen 2030 mennessä ja pitää mahdollisena päästä 60 %:iin 2035 mennessä. Päästövähennystavoitetta toimeenpaneva paketti esitellään kesällä 2021. Siinä tarvitaan erityisesti taloudellisen ohjauksen päivitystä päästökaupan, energiaverotuksen ja valtiontukiohjeiden osalta. Päästökaupan laajentaminen erillislämmitykseen puuttuu hallituksen listalta. Suomessa on toimivat lämmitysmarkkinat ja markkinaehtoinen ohjaus on Suomelle sopiva tapa huolehtia EU:n päästövähennyksistä tälläkin sektorilla. On varmistettava kustannustehokas markkinaehtoinen päästövähennysten ohjaus. Lisäksi on vältettävä uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden ohjauksen lisäsääntelyn tuomat kustannukset vähähiilistymiselle.

Liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien edistäminen tulee tehdä fossiilittoman liikenteen tiekartan edellyttämällä tavalla. Sähköisen liikenteen kasvu nopeutuu lähivuosina ja hallituksen suunnitelman latausinfrastruktuurin lisäämisestä täytyy toteuttaa nopeasti.

15) Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävää käyttöä; edistää metsien kestävää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.

Energia-ala pitää luonnon monimuotoisuutta ilmastoon verrattavana mittavana kestävyyshaasteena. Alan toiminnot ovat sääntelyn piirissä, minkä lisäksi on annettu mm. alan oma suositus biomassan alkuperän ja kestävyyden selvittämisestä. EU:n direktiivin mukaisia biomassan kestävyyskriteerejä otetaan parhaillaan käyttöön. Metsä on edelleen merkittävin energianlähteemme, mutta metsiä ei kasvateta eikä kaadeta energian takia. Ala on myös koonnut kartalle 97 vesivoiman vastuullisuushanketta Suomessa.

Lisäksi energia-alalla on näkökulmia tavoitteisiin 1, 4, 5, 8, 9 ja 12

1) Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta,

Kansalaisten ykköshuoleksi ilmaston ohi nousi vuoden 2020 energia-asennetutkimuksessa energian hinta. Suomessa ei ole eurooppalaisessa keskustelussa tarkoitettua energiaköyhyyttä, vaan vähävaraisten toimeentulo hoidetaan kokonaisuutena. Energiamenojen osuus kotitalouksien menoista ja energian ostovoimaan suhteutettu hinta ovat Suomessa verrattain hyvällä tasolla. Hallituksen on kuitenkin huomioitava verotuspäätösten ja uusien velvoitteiden vaikutukset energialaskuun.

4) Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet

Hallituksen toimenpiteistä puuttuvat toimenpiteet, joilla käännämme oppimistulokset nousuun matematiikassa ja luonnontieteissä. Tavoitteisiin tulee lisätä LUMA-osaamisen kasvuun tähtääviä toimenpiteitä, kuten laadukas LUMA- ja tiedekasvatus, joka kannustaa tekniikan aloille hakeutumiseen. LUMA-osaaminen on tärkeää myös ilmastonhaasteiden ratkaisemisessa. Selonteosta puuttuu myös työuran aikaisen oppimisen näkökulma, mikä on olennainen osa jatkuvaa oppimista. Energia-alalla työtehtävien vaativuus koulutustasovaatimukset ovat jatkuvasti kasvussa. Osaamisen kehittämistä ja kouluttautumista tapahtuu yrityksissä paljon, mutta työelämän näkökulma tulee selonteossa valitettavan vähän esiin. Energia-alan yrityksissä energiamurros edellyttää jatkuvaa oppimista ja osaamisen kehittämistä.

5) Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia,

Suomessa on edelleen erittäin segregoituneet työmarkkinat, johtuen koulutuksen vahvasta segregaatiosta. Tasa-arvon edistämiseksi tulisi purkaa sukupuolittuneita alavalintoja ja kannustaa erityisesti tyttöjä LUMA-aineiden pariin ja hakeutumaan tekniikan aloille. Teollisuudessa on tutkitusti hyvä palkkataso, ja tätä myötä palkkaerot kaventuisivat. LUMA-osaaminen on elintärkeä myös ilmastonmuutokseen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa. Tähän tarvitaan kaikki sukupuolet mukaan. Tyttöjen LUMA-osaaminen on tutkitusti parempaa kuin poikien, mutta silti tytöt eivät hakeudu tekniikan aloille. Energia-ala on mukana Equal by 30 -sitoumuksessa ja juuri julkaissut yrityksille räätälöidyn oppaan tasa-arvon edistämiseksi. Tavoitteenamme on saada lisää naisia energia-alalle.

8) Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja,

Energia-alan yritykset ovat toimineet ja toimivat edelleen vastuullisina työnantajina myös silloin kun taloudessa menee huonosti: yritykset tarjoavat laajasti kesätöitä ja harjoittelupaikkoja nuorille ja opiskelijoille huolimatta talouden suhdanteista. Kesällä 2020 energiayhtiöissä oli henkilöstömäärään suhteutettuna puolet enemmän kesätyöpaikkoja kuin teollisuusyrityksissä keskimäärin. Ala on vakaa työllistäjä ympäri Suomen. Energiayritykset investoivat 40 % kaikista teollisuuden investoinneista Suomessa ja osallistuvat täten merkittävällä panoksella työllisyyden edistämiseen.

9) Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatioita

Elvytysrahan käyttö on mahdollisuus tehostaa energiasiirtymää, jos sen avulla onnistutaan tuomaan uusia kestävämpiä vaihtoehtoja markkinoiden ulottuville ja markkinaehtoisesti laajaan käyttöönottoon. On hyvä, että kestävän kasvun ohjelmassa varataan 50 % vihreän siirtymän edistämiseen. On kuitenkin löydettävä pysyvämpiä järjestelyjä tki-panosten kasvattamiseen.

12) Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys

Energia-alalle kiertotalous on uusiutuvaa energiantuotantoa ja sen avulla muiden alojen kestävän toiminnan mahdollistamista. Toimivat raaka-aine ja kierrätysmarkkinat tarjoavat erilaisia kanavia materiaalien kestävälle uusiokäytölle. Energian talteenotto materiaalien käyttöiän lopuksi on myös osa kiertotaloutta.

Energia-ala pyrkii toteuttamaan kestävän kehityksen tavoitteita yhteistyössä muiden alojen ja sidosryhmien kanssa, ja käy aiheesta mielellään avointa keskustelua.

Parhain terveisin

ENERGIATEOLLISUUS RY